

5. Siirtoyhteyskerros

linkkikerros (Data Link Layer)

- yhtenäinen linkki solmusta solmuun

- bitit sisään => bitit ulos

- ongelmia:

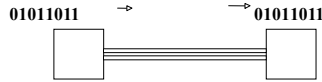
- siirtovirheet

- havaitseminen
- korjaaminen

- solmun kapasiteetti

- vuonvalvonta

- yhteisen kanavan käyttö

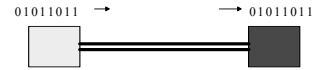

5.1. Kaksipisteyhteydet

Virhevalvonta

- * virheiden havaitseminen
- * virheiden korjaus

Vuonvalvonta

Bittivirta <=>kehys

- tavoite

- bittivirheiden hallinta

- muuttuu
- katoaa
- monistuu

- bittivirta kehyksinä

- kehys tarkistettavissa

- tarkistustietoa

Kehysten kuljetus

- tavoite

- kaikki kehykset
- kukin kehys virheettömästi
- lähetyjärjestyksessä

- vastaanottaja kertoo lähettäjälle

- ACK: kehys vastaanotettu ok
  - tietty kehys
  - kaikki kehykset tähän asti
- NAK: kehyksessä vikaa => lähetettävä uudelleen
- Saako lähettää lisää vai pitääkö keskeyttää
  - vuonvalvonta

Virheet

- Kahdenlaisia virheitä:

- yhden bitin virheet
- usean peräkkäisen bitin vääristyminen (burst error)

- Virheiden esiintymistiheys

- BER (bit error rate)
- mitä suurempi BER, sitä lyhyempiä kehyksiä kannattaa käyttää

Missä virhe hoidetaan?

- kuittaava linkkikerros havaitsee virheet ja korjaa ne
- yhteydetön, kuittaamaton & virhe => kuljetuskerros havaitsee ja korjaa
- ja jos ei, niin sovelluskerros havaitsee ja korjaa
- ja jos ei, niin asiakas havaitsee ja korjaa

Virheiden havaitseminen ja korjaaminen

Virheiden takia dataan lisäinformaatiota:

- **virheen korjaamiseksi** (error-correcting code, forward error correction (FEC))
  - lisäinformaatiota niin paljon, että vastaanottaja sekä havaitsee että kykenee itse korjaamaan virheen
- **virheen havaitsemiseksi** (error-detecting code, feedback/backward error control)
  - lisäinformaatiota, jotta vastaanottaja havaitsee virheen tapahtuneen => korjauksena uudelleenlähety

Virheen korjaus/havaitseminen

- **virheen korjaava koodaus**
  - kallis koko ajan
    - paljon lisäinformaatiota
  - rajoitettu korjauskyky
    - esim. kokonaan kodonnut kehys
- **virheen havaitseva koodaus**
  - virheen sattuessa kallis
    - uudelleen lähettäminen maksaa
    - uudelleen lähettäminen on hidasta

Virheen korjaus

- Käytetään esim.
  - CD- ja DVD-levyissä, digitaali-televisiossa
  - nopeissa modeemeissa, kannettavissa puhelimissa
  - satelliittiyhteyksissä, avaruusluotaimissa
- Esimerkkejä
  - Hamming-pariteettitarkistus (Tito-kurssilla)
    - pystyy korjaamaan yhden virheellisen bitin
    - virheryöpy, jos se jaetaan yhden bitin virheiksi
  - Reed-Solomon -koodit
    - lohkokodeja, jotka pystyvät korjaamaan virheryöppyjä

Virheen havaitseminen

- **Pariteettibitti**
  - parillinen pariteetti
  - pariton pariteetti
- **horizontaaliset ja vertikaaliset pariteetit**
- **Internet tarkistussumma**
- **CRC (Cyclic redundancy code (tai check))**
  - yleisesti käytetty virheen paljastusmenetelmä
  - perustuu polynomien aritmetiikkaan (modulo2-aritmetiikkaan, XOR)
  - useita tarkistusbittejä => havaitaan usean bittivirheen ryöppy

Pariteetti

- **esimerkki yksinkertaisesta virheen havaitsevasta koodista**
- **jokaiseen merkkiin lisätään yksi ylimääräinen ns. pariteettibitti**
  - lisäyksen jälkeen kaikissa merkeissä on parillinen (tai jos niin sovitaan pariton) määrä ykkösiä
- **paljastaa kaikki yhden bitin virheet**
  - kehyksen pituudesta riippumatta
- **ei paljasta kahden bitin virheitä**

Pariteettibitin käyttö

- **erityisesti asynkronisessa tiedonsiirrossa merkkejä siirrettäessä**
- **käytännössä paljastaa noin puolet virheellisistä bittijonoista**
  - esim. modeemeissa syntyy useita virheitä
  - linjahäiriöt aiheuttavat usein pitkiä virheryöppyjä

Horizontaaliset ja vertikaaliset pariteetit

- järjestetään bittijono kaksiulotteiseen taulukkoon
- lasketaan pariteetti jokaiselle vaaka- ja pystyriiville

1001010		1	
0111010		0	
1110001		0	horizontaaliset
1000111		0	pariteetit
0011001		1	
1011111		0	taulukon
			pariteetti
			vertikaaliset

2/20/2003

13

Virheiden havaitseminen

- Ei löydy lyhyitä virheryöppyjä, joissa neljä bittiä vaihtuu sopivasti

```

1 0 0 1 0 1 0
0 1 1 1 0 1 0
1 1 1 0 0 0 1
1 0 0 0 1 1 1
    
```

2/20/2003

14

Internetin tarkistussumma

- lasketaan 16-bittisten sanojen yhden komplementit yhteen
- otetaan summasta yhden komplementti
- käytetään Internet-protokollissa
  - UDP- ja TCP -protokollissa
- monia virhekombinaatioita jää havaitsematta
- riittävän hyvä, jos virheitä vähän

2/20/2003

15

CRC:n perusidea

- tarkistusavain (virittäjä, virittäjäpolynomi)
  - bittejä yksi enemmän kuin tarkistusbittejä
  - lähettäjä ja vastaanottaja tuntevat
- lähettäjä
  - laskee lähetettävälle datalle tarkistusavaimen avulla tarkistusbitit ja liittää ne kehykseen
- vastaanottaja
  - tarkistaa, onko koko saapunut kehyks (data + tarkistusbitit) pysynyt muuttumattomana

data	tarkistusbitit
1 0 0 1 1 0 1 1 0	□ □ □ □ □
K bittia	L bittia

2/20/2003

16

Esimerkki: data = 101110, virittäjä = 1001,

(polynomina $X^{*3}+1$), tarkistusbittejä 3

Lähetettävä data = 101110??? tarkistusbitit

```

      101011
1001 101110000
      1001
      1010
      1001
      1100
      1001
      1010
      1001
      0011 = tarkistusbitit
    
```

Modulo 2-
aritmetiikka:
1+1 = 0 (XOR)

Lähetetään: 101110 011

Vastaanottaja jakaa saamansa kehyksen virittäjällä. Kehys on ok, jos jakojäännös on 0!

Standardoituja virittäjäpolynomeja

- CRC-12 = $x^{*12} + x^{*11} + x^{*3} + x^{*2} + x + 1$
- CRC-16 = $x^{*16} + x^{*15} + x^{*2} + 1$
- CRC-32 = $x^{*32} + x^{*26} + x^{*23} + \dots + x^{*4} + x^{*2} + x + 1$

CRC: n virheiden havaitsemiskyky

- kaikki virheryöpyt, joiden pituus < tai = kuin virittäjän
- useimmat virheryöpyt, joiden pituus on suurempi
  - CRC-32: P{ryöppy > 33 havaitaan} = 0.9999999998

– Huom

- » Arvioinneissa lähtökohdana ollut täysin satunnainen bittien jakautuminen, mutta todellisuudessa näin ei ole!
- » Joten havaitsemattomien virheiden määrä on arvioitua suurempi.

2/20/2003

18

Vuonvalvonta

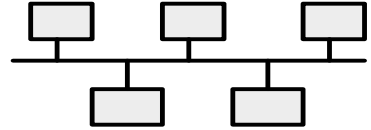
- **Liukuva ikkuna**
  - ikkunan koko rajoittaa lähettämistä
    - » jos kehyksen numero ei ole ikkunassa, sitä ei oteta vastaan
  - kuittaus siirtää ikkunaa eteenpäin
- **stop-sanoma**
  - Receive not ready

2/20/2003

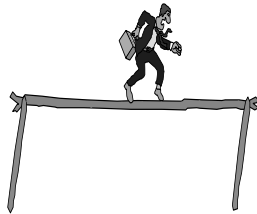
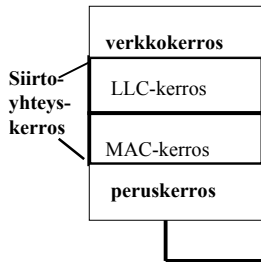
19

5.3. Yhteiskäyttöinen kanava

- yleislähetys (broadcast)
  - » multiaccess channel
  - » random access channel
  - LAN (Ethernet)
  - langaton
- ongelma: käyttövuoron 'jakelu'

MAC = Medium Access Control
LLC = Logical Link Control

Vain yksi kerrallaan!

Eri yhteiskäyttötapoja on hyvin paljon:

- kilpailu Aloha, CSMA, **CSMA/CD**
  - 'se ottaa kun ehtii'
- vuorotellen: pollaus, vuoromerkki
  - 'sinä ensin ja sitten on minun vuoroni'
- varaus: vuorot varataan etukäteen
  - varaukseen käytetään usein kilpailua
- kanava jaetaan: TDMA, FDMA, **CDMA**
  - 'käytä sinä tätä puolta ja minä tätä toista'

2/20/2003

22

Törmäys

- yksi yhteinen kanava lähettäville
  - lähetys onnistuu vain, jos yksi lähettää
- Jos useampi kuin yksi lähettää, syntyy **yhteentörmäys** (collision)
  - kaikki törmänneet sanomat tuhoutuvat ja ne on lähetettävä uudelleen
    - vaikka törmäisivät vain yhden bitin verran
  - **kaikkien havaittavissa**
    - LAN: törmäyssignaali
    - satelliittikanava: kuuntelee oman lähetyksensä
    - WLAN: ilmoitus vastaanottajalta
  - poikkeus CDMA

Aika

- **jatkuva aika**
  - lähetykset voivat alkaa milloin vain
  - ei mitään synkronointia, ei yhteistä aikaa
- **viipaloitu aika** (slotted time)
  - aika lokeroitu aikaviipaleiksi
  - lähetys voi alkaa vain aikaviipaleen alussa
  - aikaviipaleessa
    - ei kukaan lähetä => hukkaan
    - yksi lähetys => ok
    - useita lähetyksiä => törmäys
  - vähentää törmäyksiä (=hukkaan) menevää aikaa
    - törmäykset täydellisiä
  - edellyttää synkronointia

Lähetyskanavan kuuntelu (carrier sense)

- käynnissä olevan lähetyksen havaitseminen
  - asema tutkii, onko kanava jo käytössä
    - ennen lähetystä tutkitaan, onko joku muu lähettämässä
    - jos on, ei lähetetä
    - yleensä lähiverkot (CSMA)
  - asema ei tutki kanavan käyttöä
    - asema lähettää aina kun haluaa
    - lähettämisen jälkeen havaitaan onnistuiko
    - esim. satelliittilähetys

2/20/2003

25

Kanavan kuuntelu

- ei aina paljasta jo alkanutta lähetystä
  - etenemisviipeen takia
    - » satelliittikanavan kuuntelu ei paljasta sitä, onko joku toinen maa-asema jo aloittanut lähetyksen
    - » myös lyhyessä kaapelissa, mutta vain hyvin lyhyen ajan
  - langattomassa lähiverkossa lähettäjän ympäristön kuuntelu ei kerro sitä, onko vastaanottaja saamassa sanomia muualta

2/20/2003

26

Yleislähetysprotokollia

Esimerkkejä:

- **CSMA/CD** (Aloha, CSMA)
  - mm. Ethernet-verkossa käytetty kilpailuprotokolla
- **CDMA**
  - radiolinjoilla käytetty koodinjakoon perustuva protokolla

2/20/2003

27

ALOHA

- **Hawaiilla, 70-luvulla radiotietä varten**
- **puhdas ALOHA:**
  - asema lähettää aina, kun sillä on lähetettävää
  - ja samalla kuuntelee, onnistuiko lähetys
    - lähiverkossa törmäys havaitaan 'heti', sillä siirtoviive pieni
    - toisin satelliitilla!
  - jos törmäys, niin lähettäjä odottaa satunnaisen ajan ja yrittää uudelleen
  - maksimaalinen tehokkuus ~18%

2/20/2003

28

Viipaloitu ALOHA

- lähetyksaika jaettu aikaviipaleiksi
- lähetys voi alkaa vain aikaviipaleen alussa
- törmäykset täydellisiä
  - » lähetykset samassa aikaviipaleessa
  - » törmäysvaara-aika = yhden aikaviipaleen mittainen
- suorituskyky kaksinkertaistuu
  - maksimi ~ 37%
  - siis 37% tyhjiä, 37% onnistuneita, 26% törmäyksiä

2/20/2003

29

CSMA (Carrier Sense Multiple Access)

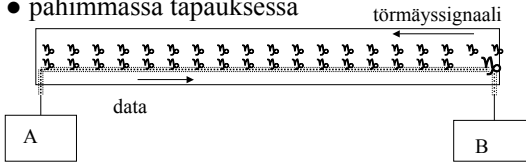
- toiminta
  - kuuntele linjaa ennen lähettämistä
  - jos linja vapaa lähetä (yleensä)
  - jos linja varattu odota satunnainen aika ja yritä uudelleen
- Suorituskyky:
  - törmäysvaara vain jos asemat lähettävät niin samanaikaisesti, että eivät siirtoviipeen vuoksi havaitse toista lähetystä
  - ongelma, jos siirtoviive on pitkä

2/20/2003

30

Väylää kuunneltava

- pahimmassa tapauksessa

- => kehyksen lähetysten minimikesto:
2*etenemisviive väylällä

CSMA-protokollat

- Useita versioita, jotka hieman eroavat toisistaan
  - miten toimitaan, kun kanava varattu?
    - jäädään odottamaan ja lähetetään heti kanavan vapauduttua => jos useita odottajia, tulee varmasti törmäys
    - luovutaan ja yritetään uudestaan satunnaisen ajan kuluttua => hukkaa lähetysvuoroja
  - viipaloitu aika vai ei?
  - vaikka kanava on vapaa, ei silti aina lähetetä
    - lähetys vapaalle väylälle todennäköisyydellä p!

CSMA/CD (Collision Detection)

- keskeyttää lähettämisen heti, kun havaitsee törmäyksen tapahtuneen
  - törmäyksen aiheuttama hukka-aika pienenee
- ‘epävarmuuden aika’ on 2τ , τ on maksimi etenemisviive kahden aseman välillä
- jos törmäys
  - => havaitaan ja lopetetaan lähetys
  - => yritetään uudestaan satunnaisen ajan kuluttua

Varausprotokollat

- ei törmäyksiä!
- lähetysvuorot varataan etukäteen
- varausvaihe
  - usein kilpaillaan varauksista
    - törmäyksiä, mutta vähän
- lähetysvaihe
  - kaikki varanneet lähettävät sanomansa
- hyvin paljon erilaisia versioita
  - etenkin satelliitti-yhteyksille

Vuorotteluprotokollat

- Pollaus (vuorokysely)
  - isäntäasema antaa vuorotellen muille asemille lähetysluvan
- Vuoromerkki
  - asemilla kiertää vuoromerkki (token)
  - asema saa lähettää vain kun sillä on vuoromerkki
  - kun asema on lähettänyt tai sillä ei enää ole lähetettävää, se siirtää vuoromerkkin seuraavalle

Kanavan jakoprotokollat

- TDMA
  - aikajako
    - asemalla oma aikaviipale
- FDMA
  - taajuusjako
    - asemalla oma taajuusalue
- CDMA
  - koodijako
    - asemalla oma koodi
    - asemat voivat lähettää yhtäaikaan!

CDMA (Code Division Multiple Access)

- yksi kanava
  - usea samanaikainen lähetys
  - kukin koko kanavan taajuudella!
- yhden bitin lähetysaika jaetaan pienempiin osiin (aikasiruihin)
  - » 64 tai 128 sirua bittiä kohden
- kullakin asemalla oma 'sirukuvio' 1-bitin lähetykseen
  - » (0-bitti on tämän yhden komplementti)

2/20/2003

37

Esimerkiksi

- aseman A 1-bitti: 00011011
0-bitti: 11100100
- aseman B 1-bitti: 00101110
0-bitti: 11010001
- aseman C 1-bitti: 01011100
0-bitti: 10100011
- aseman D 1-bitti: 01000010
0-bitti: 10111101

Ps. Oikeasti käytetään 64 tai 128 sirua

2/20/2003

38

Kaikki bittikuviot parittain ortogonaalisia

- $A \bullet B = 0 = 1/m \sum A_i B_i$ (sisätulo)
- $A \bullet A = 1$
- $-A \bullet A = -1$
- $\Rightarrow$ yhteissignaalista löydetään eri asemien omat lähetykset

2/20/2003

39

- kukin asema lähettää omat 1-bittinsä ja 0-bittinsä
- kun moni lähettää samanaikaisesti tuloksena on yhteissignaali S.
  - » lähetettyjen signaalien 'summa'
- aseman datan 'purkaminen' yhteissignaalista
  - » $A =$ aseman oma bittikuvio
  - » $S \bullet A$ tuottaa aseman lähettämän bitin
    - kerrottuna bitin aikasirujen lukumäärällä

2/20/2003

40

Esimerkki

- » merkintä 1 = 1, 0 = -1,
- » helpompi laskea yhteen

- $S = (-2 -2 0 -2 0 -2 4 0)$
- $C = (-1 1 -1 1 1 1 -1 -1)$
- $S \bullet C = (2 -2 0 -2 0 -2 -4 0)$
 $= -8 \Rightarrow -1$
- eli C lähetti 0-bitin

2/20/2003

41

5.5 Ethernet-lähiverkko

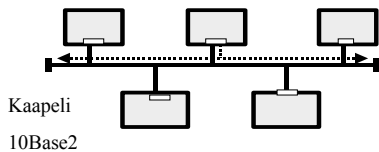
- Yleisin lähiverkkoteknologia
  - IEEE:n standardoima LAN-verkko
    - CSMA/CD (kuulosteluväylä)
  - Muita lähiverkkostandardeja
    - esim.
      - Token ring (vuororengas)
      - FDDI
      - WLAN (langaton lähiverkko)
- ei käsitellä tällä kurssilla

2/20/2003

42

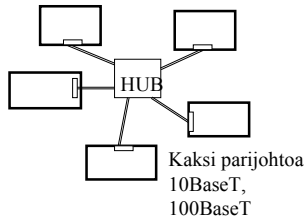
Eetteriverkon rakenne

- väylä

- ◆ tähti

- hub toimii toistimen tavoin

Kaapelit

- 10Base2 ohut kaapeli

- » 10 => 10 Mbps
- » Base => kantataajuus
- » 2 => 200 m

- 10Base-T kierretty pari & central hub
  - » helppo hallita, kallis, suosio kasvaa
- 10Base-F valokaapeli
  - » kallis, luotettava, tehokas
- 100Base-T, 100 Base-F
  - » Fast Ethernet
- 1000Base-T, 1000Base-X
  - » Gigabit Ethernet

Lyhyet etäisyydet, pieni määrä laitteita

- sovittimesta keskittimeen (hub) maks. 100 m
- väylä
  - pituus maks. < 200 metriä,
    - syynä vaimeneminen
  - solmuja maks. 30 kpl
    - syynä CSMA/CD => liikaa törmäyksiä
  - maks. 5 väylää voidaan yhdistää toistimilla
    - => ~1000 m, 150 laitetta
- valokuitua käytettäessä hieman pitemmät etäisyydet

Signaalin koodaus

- Manchester-koodaus
  - tahdistus
    - » jännitteen muutos keskellä bittiä
      - ei kellopulssia
      - mutta lisää kaistanleveyttä

CSMA/CD

- jos väylä vapaa, lähetetään heti
- muuten jäädytään odottamaan ja lähetetään heti linjan vapauduttua
- aina kun on lähetetty, jäädytään kuuntelemaan, onnistuiko lähetys
- entä kun tapahtuu **törmäys** eli usea samanaikainen lähetys
  - » jännite on suurempi kuin normaalisti pitäisi
  - keskeytetään lähettäminen

Törmäyksen jälkeinen uudelleenlähetys

- Binary exponential backoff
  - törmäyksen jälkeen aika jaetaan lokeroiksi
    - 51.2 μ s vastaten 512 bittiä eli 64 tavua
  - 1. törmäyksen jälkeen asema odottaa satunnaisesti joko 0 tai 1 lokeron ajan ennen kuin yrittää uudelleen
  - 2. törmäyksen jälkeen odotus on 0, 1, 2 tai 3 lokeroa
  - n. törmäyksen jälkeen valitaan odotusaika väliltä:
    - 0 - $2^{*n}-1$ lokeroa
      - 10. törmäyksen jälkeen väliä [0-1023] ei enää kasvateta
      - 16. törmäyksen jälkeen luovutaan ja ilmoitetaan 'asiakkaalle' (eli verkkokerrokselle) epäonnistumisesta

- binäärinen eksponentiaalinen perääntymien on joustava
  - kuorma kasvaa => väli kasvaa
- vaihtoehtona kiinteä valintaväli
  - » aina [0- 1023]
  - » aina [0-1]
  - » aina [a-n]
- entä suorituskyky?

Ethernet-kehys

preamble	Destin. address	Source address	type	data	CRC
8 B	6 B	6 B	2 B	46-1500 B	4 B

MAC-protokolla

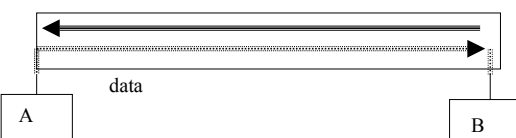
- tahdistuskuvio (preamble)
  - » 7 tavua 1010101010 tahdistusta varten
  - » kehyksen alku 10101011
- kohde- ja lähdeosoitteet
  - » osoitteessa 6 tavua
  - » 0xxxxx... yksilöosoite
  - » 1xxxxx ... ryhmäosoite (monilähetys)
  - » 11111 .... Kaikki (yleislähetys)
  - » yksi bitti: paikallinen vai globaali (IEEE) osoite

- Type
  - » kertoo käytetyn verkkoprotokollan tyyppin eli mille protokollalle kehyksen data luovutetaan
    - IP, ARP,
    - joku muu verkkoprotokola: AppleTalk, Novell IPX, ..
- CRC
  - » 4 tavua =32 bittiä

kehyksen pituus

- 64-1500 tavua
  - kehyksen pituus vähintään 64 tavua
    - » kun nopeus 10 mbps (6400 tavua 1 Gbps)
    - » tarvittaessa täytettä (PAD)
- jotta lähettäjä ehtii havaita kehyksen törmäyksen
  - kehyksen lähetys ei saa päättyä ennen kuin alku on perillä ja mahdollinen törmäysääni kuuluu
    - alku perillä => loppukin onnistuu

Väylää kuunneltava

- pahimmassa tapauksessa törmäyssignaali

- => kehyksen lähetys minimikesto:
  - 2*etenemisviive väylällä

- **10 Mbps**
  - LAN-pituus korkeintaan 2500 m
  - toistimia korkeintaan 4
  - lähetyksen kestettävä ainakin 51.2 μ s
  - eli 64 tavua

Ethernetin hyvät puolet

- yleisesti käytetty
- yksinkertainen protokolla
- asemien lisääminen helppoa
- passiivinen kaapeli,
- ei modeemia,
- kevyellä kuormalla lähety sviive nolla

Klassisen Ethernetin huonot puolet

- analoginen törmäyksen havaitseminen
- pienin kehys 64 tavua
  - => yleisrasitetta, jos sanomat lyhyitä
- epädeterministinen
- ei prioriteetteja
- raskas kuorma
  - => törmäyksiä => suoritusteho laskee
- Nopeissa kytketyissä ethernet-verkoissa ei ole törmäyksiä eikä epädeterministisyyttä

LLC (Logical Link Control)

- Erilaisia LAN-verkkoja
- vuonvalvonta, virhevalvonta, yhtenäinen rajapinta erilaisiin verkkoihin
- ~ OSI-malli, HDLC
- **Palvelut:**
  - epäluotettava datasäikepalvelu,
  - kuittava datasäikepalvelu,
  - luotettava yhteydellinen palvelu

verkkokerros
LLC
MAC
peruserkerros

LAN-osoitteet ja ARP

- (lähi)verkko-osoite
  - fyysinen osoite
  - MAC-osoite
- Eetteriverkossa (sovitinkortissa)
  - 48 bittiä
  - joka kortissa oma ainutkertainen pysyvä numero
- lähiverkkoon liitetyt laitteet ymmärtävät vain LAN-osoitteita

IP-osoite => LAN-osoitteeksi

- ARP-taulu
  - IP-osoitteiden muuttamiseksi LAN-osoitteiksi
    - » IP-osoite, sitä vastaava LAN-osoite, aikaleima
      - vanhentuneet tiedot katoavat taulusta
- Entä, jos IP-osoitetta ei ole taulussa?
  - Sovelluserroksella DNS, jolta kysyttiin.
  - LAN:ssa kaikki asemat yleensä kuulevat kaikki lähetykset (yleislähetys).
    - Hyödynnetään tätä ominaisuutta!

ARP-protokolla (Address Resolution Protocol)

- IP-kerroksen protokolla, jolla selvitetään IP-osoitetta vastaava siirtoyhteyskerroksen osoite

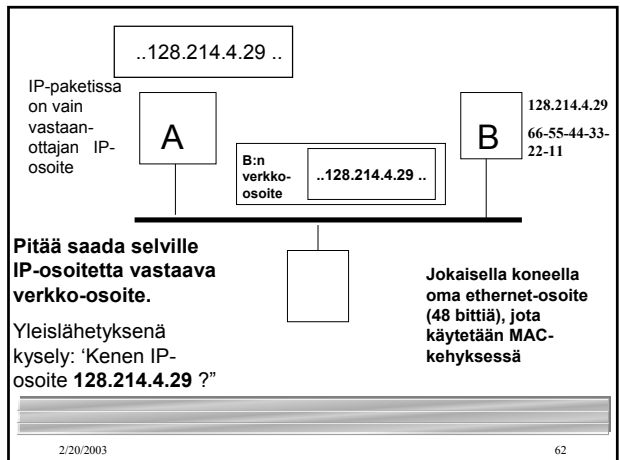
» esim. eetteriverkon 48-bittisiä osoitteita

- yleislähetys lähiverkkoon

- “Kenellä on IP-osoite vv.xx.yy.zz ?”
- vastauksena osoitteen omistavan laitteen lähiverkko-osoite
- » ARP-paketteja: kysely ja vastaus

2/20/2003

61

2/20/2003

62

- Jos A:lla ei ole tietoa ARP-aulussaan, niin A lähettää ARP-kysely yleislähetysenä

» “Kenen IP-osoite on 128.214.4.29?”

- Kone B, joka tunnistaa oman IP-osoitteensa lähettää A:lle vastauksena ARP-paketin

» “Koneen 66-55-44-33-22-11 IP-osoite on 128.214.4.29!”

- A lähettää IP-paketin B:n LAN-osoitteella MAC-kehyksessä.

2/20/2003

63

- optimointia:

- kyselyn tulos välimuistiin
  - » talletetaan muutaman minuutin ajan
    - tyypillisesti 20 minuuttia
- kyselijä liittää omat osoitteensa kyselyyn
- alustettaessa jokainen laite ilmoittaa osoitteensa muille
  - » kysyy omaa osoitettaan
  - » jos tulee vastaus, niin konfigurointivirhe

2/20/2003

64

5.6 Keskitin (hub), silta (bridge) ja kytkin (switch)

- LAN-verkkojen yhdistäminen
- keskittimillä (hub)
  - » toistin, toimii perustasolla, käsittelee bittejä
  - » lähettää vastaanottamansa bitit kaikille muille
  - » yhteinen **törmäysalue** => vain pieniin verkkoihin
  - » vain samanlaisiin verkkoihin
- silloilla ja kytkimillä
  - » linkkitason olioita
  - » voivat **periaatteessa** yhdistää myös erilaisia verkkoja
    - mitä erilaisempia sen hankalampaa

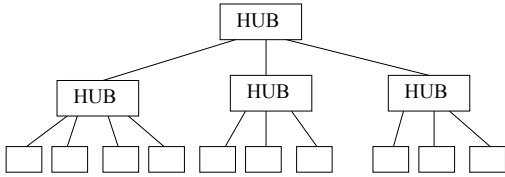
Käyttötarpeita

- osastoverkot
- maantiede: hajautus
- etäisyydet: yhdistäminen
- kuormituksen jakaminen
- häiriöiden rajoitus paikalliseksi
- suojaus: lähiverkkojen looginen eristäminen

2/20/2003

66

Yhdistäminen keskittimillä

Yhteinen törmäysalue: vain yksi koneista voi samaan aikaan lähettää. Jos usea lähettää, tuloksena törmäys.

Keskitynyhdistämisen

- **Etuja**
  - voidaan yhdistää eri osastojen lähiverkot
  - suuremmat etäisyydet
  - rajoitetummat vikatilanteet
- **Haittoja**
  - sama kapasiteetti jaetaan useammalle
    - » vain rajallinen määrä laitteita
  - teknologialtaan erilaisia verkkoja ei voida yhdistää

SILTA (Tuntumaton silta) (transparent bridge, spanning tree bridge)

- tavoitteena tuntumattomuus
  - » ‘plug and play’
    - ei mitään muutoksia laitteistoon, ohjelmistoon
    - ei reititystaulujen ja parametrien asettelua
    - ei vaikuta itse LANien toimintaan
- tuntumaton silta
  - vastaanottaa kaikki siihen kytketyiltä LANeilta tulevat kehykset
  - joko hylkää tai ohjaa edelleen

- **Tuntumaton silta**
  - tekee itse kaikki ohjausratkaisut
  - silta alustaa itse itsensä
  - silta sopeutuu dynaamisesti verkon muutoksiin
- eri LANeista voi tulla sanomia yhtäaikaan
  - talletetaan puskureihin
- edelleen lähetettävistä sanomista valmistetaan niiden kohdeverkkoa vastaava kehykset

Sillan portit

- Lähiverkko liitetään siltaan **portin** kautta
  - yksinkertaisissa silloissa vain kaksi porttia
  - monipuolisissa useita => kytkimiä (switch)
- **Portti**
  - MAC-piiri
    - noudattaa lähiverkon protokollaa
    - esim. CSMA/CD
  - ohjelmisto
    - huolehtii alustuksesta
    - puskurin hallinnasta

Sillat ohjaavat kehykset toisiin LANeihin

- siltojen siltataulut

	laite-osoite	portti
Jokaisella laitteella oma yksikäsitteinen osoite	A	1
	B	1
	C	2
	D	2
	F	2
	Laite-osoite	portti
	B	1
	C	1
	D	2
	H	3

Silta B1

Silta B2

Siltataulut

- Alkutilanteessa kaikkien siltojen siltataulut ovat tyhjiä.
- Siltataulua päivitetään aina, kun kehys saapuu.
- Vanhentuneet tiedot poistetaan.
  - ajastin laukeaa

2/20/2003

73

Silta käsittelee kaikki kehykset:

Kehys: lähdeLAN X; kohdeLAN Y; tuloportti I;

- Lähde ja kohde siltataulussa
  - X ja Y samassa **portissa** => hylkää kehys
  - X ja Y eri **porteissa** => lähetä eteenpäin
  - päivitä X, I
- Lähde ei taulussa
  - lisää X, I, aika => silta oppii (**backward learning**)
- Kohde ei taulussa
  - lähetä Y kaikista muista porteista => tulvitus
  - päivitä X, I

2/20/2003

74

Tulvitus (flooding)

- tulvitus on ongelma
  - sanomat jäävät kiertämään silmukoissa
  - koko verkko tukkeutuu
- **siis silmukoita ei saa muodostua!**
  - eli verkon loogisen rakenteen pitää olla puu
  - muodostetaan verkolle ns. virittävä puu (spanning tree)

2/20/2003

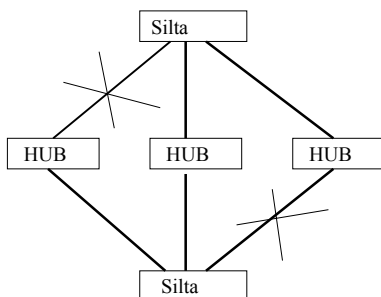
75

Virittävä puu

- sillat muodostavat ja ylläpitävät
  - valitse juuri
    - silta, jolla pienin sarjanumero
  - valitse kustakin sillasta/ LAN:ista lyhin reitti juureen
    - => **virittävä puu**
    - muut sillat jäävät käyttämättä
  - tulvitus vain **virittävän puun siltoja pitkin**

2/20/2003

76

2/20/2003

77

Siltojen edut

- verkkojen ja asemien määrää helppo kasvattaa
- erilaisia lähiverkkoa
- sillat eivät näy ylemmille kerroksille
- voidaan kerätä tietoja ja säädellä pääsyä
- luotettavuus ja suorituskyky kasvaa

2/20/2003

78

Siltojen haitat

- sillat puskuroivat ja aiheuttavat viivettä
- ei vuonsäätelyä => sillan kapasiteetti voi ylittyä
- kehysrakenteen muuttaminen => virheitä jää havaitsematta
- **Yleisesti edut selvästi suuremmat kuin haitat**

2/20/2003

79

Kytkin (switch)

- Erittäin suorituskykyisiä, moniporttisia siltoja
  - silloissa muutamia portteja
  - kytkimissä kymmeniä portteja (liitäntöjä)
  - portit voivat olla erinopeuksisia
  - kaksisuuntainen lähetys (full-duplex)
  - verkonhallintapiirteitä, **suorakytkentä** (cut-through)
- Koneet voidaan liittää suoraan kytkimeen
  - kukin kone voi lähettää täydellä nopeudella
  - ei törmäyksiä!

2/20/2003

80

Erittäin nopeat lähiverkot (High-speed LANs)

- nopeus >> 10 Mbps, 100 Mbps - 10 Gbps
- eri ratkaisuja
  - **Fast Ethernet, Gigabit Ethernet**
  - FDDI, HIPPI, WLAN, atm, jne
  - Näitä ei käsitellä kurssilla!

2/20/2003

81

5.8. PPP-protokolla

- Linkkitason protokolla kaksipisteyhteyteen
- protokolla on useita
  - **HDLC** (High-level Data Link Control)
    - useita, enemmän tai vähemmän toisistaan poikkeavia yhteensopimattomia versioita
    - ei käsitellä kurssilla
  - **PPP** (Point-to-Point Protocol)
    - soittoyhteys modeemin tai ISDN:n kautta tietokoneeseen
    - yleisimmin käytettyjä linkkiprotokollia

2/20/2003

82

PPP (Point-to-Point Protocol)

- IETF:n vaatimuksia
  - hyvin toimiva ja tuntumaton kehystys
  - useat verkkokerroksen protokollat voivat käyttää, toimii linkkiyhteyksillä
  - kehysten virhetarkistus (virheellinen kehys tuhotaan!)
  - havaitsee, jos yhteys ei toimi ja ilmoittaa tästä verkkokerrokselle
  - verkko-osoitteista sopiminen: mm. IP-osoitteet neuvoteltavissa yhteyden muodostuksen aikana
  - autentisointi mahdollista
  - ei vuonvalvontaa, ei takaa pakettien järjestystä

2/20/2003

83

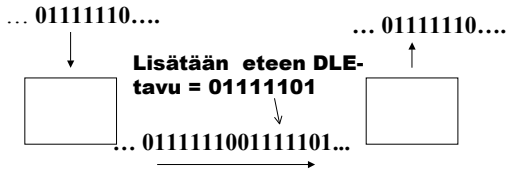
PPP-kehys

T	1	1	1	1-2	vaihtelee	2-4	1
01111110	osoite	kontrolli	protokolla	data	CRC	01111110	

- lipputavu 01111110,
  - tavunlisäys (byte stuffing) DLE = 01111101
- osoitekenttä aina 11111111 (=yleislähetys)
- kontrollikenttä aina 0000011
  - osoite- ja kontrollikenttä voidaan jättää kokonaan pois
- protokolla: mille protokollalle data on tarkoitettu
  - esim. IP, IP:n Control Protocol, PPP:n Link Control Protocol
- data: sisältää ylempälle protokollalle tarkoitettua dataa
  - maksimi sovitaan, oletusmaksimi 1500 tavua
- CRC: tarkistusbitit;

Tavunlisäys

jos datassa on lipputavu 01111110 ?

Entä, jos datassa on ..0111101 ...?

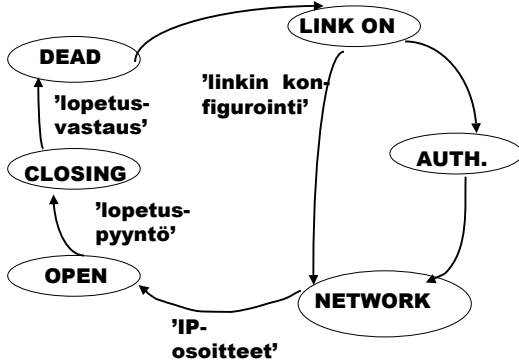
• LCP (Link Control Protocol)

- » muodostaa ja testaa linjayhteyksiä
- » neuvottelee yhdeyden ominaisuuksista
- » purkaa yhteyden, kun sitä ei enää tarvita
- » vrt. TCP-yhteys

• NCP (Network Control Protocol)

- » neuvottelee verkkokerroksen optioista
- » oma NCP kullekin verkkoprotokollalle
- » TCP/IP: tärkein tehtävä IP-osoitteen antaminen päätteelle dynaamisesti

'soitto
modeemilla'

Yhteydenotto PPP:llä

- soitto modeemilla reitittimeen
  - » fyysinen yhteys
- PPP-parametrien valinta
  - » LCP-paketteja vaihtamalla
- verkkokerroksen konfigurointi
  - » TCP/IP: IP-osoitteen antaminen PC:lle
  - » PC => tilapäinen Internet isäntäkone
- PC voi lähettää ja vastaanottaa tavallisen isäntäkoneen tapaan

Yhteyden purku

- NCP purkaa verkkoyhteyden ja vapauttaa IP-osoitteen
- LCP purkaa siirtoyhteyserroksen

Linjayhteyden muodostus

- Dead
  - » ei kantoaaltoa, ei peruserroksen yhteyttä
- Link (Established)
  - » peruserroksen yhteys muodostettu
  - » sovitaan LCP-optioista
- Authenticate
  - » osapuolet varmistuvat toistensa identiteetitä
- Network
  - » NCP konfiguroi verkkokerroksen

LCP-pakettityypit

- optioista ja niiden arvoista sopiminen
  - **Configure-**
    - » request ehdotettuja optioita ja arvoja
    - » ack kaikki hyväksytään
    - » nak optioita, joita ei voida hyväksyä
    - » reject optioita, joista ei voida neuvotella
- linjan sulkeminen
  - **Terminate-**
    - » request linjan sulkemispyyntö
    - » ack OK, linja suljetaan

2/20/2003

91

2/20/2003

92

- **tuntemattomat sanomat**
  - Code-reject tuntematon pyyntö
  - Protocol-reject tuntematon protokolla
- **linjan testaus**
  - Echo-request palauta tämä kehys
  - Echo-reply tässä kehys takaisin
  - Discard-request hylkää tämä testisanoma

2/20/2003

93

Yhteenveto

- **Sovelluskerros:** sovelluksen tarpeet
  - HTTP, DNS, SMTP
- **Kuljetuskerros:** sanomien kuljetus prosessien välillä luotettavasti
  - TCP: virheet, vuon- ja ruuhkanvalvonta; UDP
- **Verkkokerros:** reititys koneiden välillä
  - IP, osoitteet, reititysprotokollat, reititin
- **Siirtoyhteyskerros:** kahden solmun välillä
  - Tarkistukset: CRC
  - MAC: CSMA/CD, CDMA; PPP
  - Ethernet, keskitin, silta, kytkin

Kiitos kestävyydestä!

